

obohacuje líčení o analýzy z oblasti široce chápaných kulturních dějin. Velké pozornosti se dostalo rodové heraldické symbolice, a to nejen ve smyslu zamyšlení nad proměnami erbu dynastie, ale zejména nad jeho užíváním v rámci rodové reprezentace (O. Felcman). Obsáhlý, místy ovšem až příliš deskriptivní rozbor doprovodily související sondy z oblasti sfragistiky (Karel Müller) a numismatiky (Jaroslav Šůla), v prvním případě doplněné badatelsky vděčným katalogem dochovaných pečetí. K neutřelým částem knihy o dějinách poděbradské větve pánů z Kunštátu se řadí i pokus o zhodnocení rodové historie demografickými metodami (O. Felcman). Spolu se standardním genealogickým výzkumem se tak ke slovu dostala drobnohledná analýza řady ukazatelů typu natality, mortality, věku, pohlaví a v neposlední řadě též proměnlivých sňatečných strategií, uplatňovaných v jednotlivých generacích potomků krále Jiřího. Zvláštní pozornosti přitom neunikly ani onomastické konotace rodových paměťových a reprezentačních tradic.

K nejzávažnějším oddílům monografie náleží výklad o osudech knížecího archivu dynastie Poděbradů, v němž se jeho autoři O. Felcman, J. Šůla a M. Vařeka pokusili o mnohostranný rozbor geneze, vývoje a dnešního stavu dochování původně obsáhlého souboru písemností. Mimořádně inspirativním vkladem jsou také zdařilé analýzy z oblasti literární historie (Jaroslav Malickí) a dějin umění (Vladimír Hrubý). Vedle obecně známých literárních ambicí Hynka z Poděbrad se dostatečného prostoru dostalo zhodnocení knižní i obecně psané kultury spojené jak s činností jednotlivých členů rodu, tak i intelektuálního zázemí jejich dvorského okruhu. Kultura psaného slova se přirozeně dotýkala široké oblasti problémů spojených s knížecím mecenátem, dynastickou reprezentací a demonstrací tradic i aktuálních politických aspirací členů rodu, čímž se otevřel prostor úvahám nad výtvarnou kulturou jakožto součástí společenských snah a mocenského programu dynastie, mimo jiné i v oblasti funerální reprezentace.

Text knihy je doprovázen řadou barevných i černobílých ilustrací včetně užitečných mapových příloh. S povděkem lze jistě kvitovat rovněž vyhotovení přehledných rodokmenů od Jiřího z Poděbrad až do vyhasnutí dynastie. Rozsáhlý text ovšem ve svém souhrnu trpí i nedostatky. Patrně kvůli značnému tematickému a chronologickému záběru práce někteří autoři rezignovali na komplexněji rozvržený archivní výzkum, a byli

proto nuceni opírat se především o informace zprostředkované starší literaturou, jejíž závěry dnes nejsou zcela nesporné. Výsledný dojem kazí také některé zbytečné faktografické a interpretační přešlapy. Radek Fukala (s. 195) kupříkladu popsál události následující roku 1617 po smrti knížete Karla II. těmito slovy: „*Po dvou dnech smuteční slavnosti vyvrcholily, když nad místem posledního odpočinku zesnulého knížete pronesli kázání a pohřební řeč profesor L. G. Gedächtnisrede, teolog dr. Bössemesser a rektor olešnické školy profesor Georg Kirsten*“. Je vysoce pravděpodobné, že se jedná o nedorozumění vzniklé chybným čtením pramenné předlohy. Slovo „*Gedächtnisrede*“ totiž neoznačuje jméno profesora, ale je podstatným jménem znamenajícím v němčině právě onu vzpomínkovou či pamětní řeč. Stejným způsobem lze domnělé iniciály „*L. G.*“ určit jako dobové konvenční zkratku pro sousloví „*löblicher Gedächtnis*“, tedy blahé paměti. Bezpochyby nijak snadná koordinace poměrně rozsáhlého autorského kolektivu se proto podepsala v jisté kvalitativní nevyrovnanosti jednotlivých částí. Přes všechny výhrady lze ovšem konstatovat, že se jedná o záslužný první krok na cestě za poznáním osudů donedávna opomíjené slezské knížecí dynastie.

PETR KOZÁK

Repräsentationen der mittelalterlichen Stadt, hg. Jörg OBERSTE, Verlag Schnell & Steiner, Regensburg 2008 (= Forum Mittelalter, Studien 4)

280 s., ISBN 978-3-7954-2101-4

Na univerzitě v Řezně působící *Forum Mittelalter*, k jehož hlavním aktivitám patří interdisciplinární výzkum evropských měst v období středověku, vykazuje od svého vzniku 2003 výraznou aktivitu. Anotovaný sborník je výstupem čtvrtého vědeckého setkání, jež se uskutečnilo v listopadu 2007 s mírně odlišným názvem *Repräsentationsformen der vormodernen Stadt*. Otázka reprezentace sociálních skupin otevírá rozmanité perspektivy nejenom v interdisciplinárním přístupu ke kulturním dějinám obecně, ale také v oblasti městských dějin. Ve většině důležitých městských center lze najít snahu po sebepojetí jejich obyvatel na základě mnohostranných forem symbolické, institucionální a politické reprezentace. Ta se projevovala nejenom v městských kronikách a jako součást listin, ale také výstavností městských

staveb a na četném obrazovém materiálu, který převážně zastupují pečeti, vyobrazení na mincích nebo nástěnné fresky.

Autoři se ve sborníku pokusili objasnit centrální oblasti městského sebevědomí (*Selbstbewusstsein*) a sebeporozumění (*Selbstverständnis*) v interdisciplinárním horizontu a v širší srovnávací evropské perspektivě. Jörg Oberste se v úvodní studii zaměřil na možnosti využití pojmu „repräsentace“ pro oblast kulturněhistorického výzkumu měst a ve svém vlastním příspěvku se zabýval politickou reprezentací a náboženskou praxí v Toulouse mezi lety 1119 až 1209. Franziska Wenzel se naopak zajímala o konstrukce identity a druhy literárního ztvárnění reprezentace městských elit. Další autoři se věnovali otázkám spojeným se světcí jako reprezentanty města (Hans-Jürgen Becker), dále reprezentací v italských komunách (Christoph Dartmann, Dieter Blume, Ruth Wolff aj.) nebo řezenského patriciátu na příkladě pohřebních zvyklostí (Olivier Richard) či na základě sepulkrálních památek a náhrobků (Walburga Knorr).

Předložený sborník přináší řadu poznatků a inovačních metodologických přístupů v oblasti výzkumu reprezentace středověkých měst a jejich obyvatel rovněž pro české prostředí, neboť i u příslušníků především pražských, kutnohorských a brněnských středověkých elit můžeme vysledovat pokusy o vlastní reprezentaci. Závěry českého a moravského bádání v dané oblasti by pak mohly vhodně doplnit mozaiku doposud nashromážděných poznatků. Právě o komplexní celoevropský vhled do problematiky reprezentace středověkých měst spojený s důsledným interdisciplinárním přístupem šlo autorům tohoto sborníku především.

MARTIN MUSÍLEK

Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII-XV, vyd. Pavel KRAFL, Historický ústav AV ČR, Praha 2008

684 s., ISBN 978-80-7286-121-7

Anotovaný sborník je výstupem tří denního sympozia, které se uskutečnilo v listopadu 2006 pod patronací Historického ústavu Akademie věd České republiky. Zastřešujícím tématem bylo završení christianizačních procesů právními prostředky ve středovýchodní Evropě v období 13. až 15. století, tedy v dynamické epoše symbolicky rámované IV. lateránským koncilem a koncilem v Tridentu. Obsáhlý sborník, jenž shrnuje výsledky tohoto setkání, je v souhrnu rozdělen do třinácti tematických bloků, které sice vycházejí z původní struktury konference, leč zcela se s programem zasedání nekryjí.

Knihu uvozují stati Krzysztofa Ozóga a Pavla Krafla, jež přehledně vykreslují vývoj církevního práva ve sledovaném období na příkladu polského a českého státu. Vzhledem k omezenému prostoru jde samozřejmě jen o náčrt, přesto svou roli úvodu do problematiky oba texty spolehlivě plní. Podobně fundamentální pro orientaci v tématu je úvodní část studie Zdeňky Hledíkové, v níž autorka provádí čtenáře po spletitých cestách mnohoobsažnosti samotného termínu kánon.

Stěžejní náplň sborníku představují jednotlivé tematické bloky specializovanějšího charakteru, které otvírají nemalé spektrum problémových okruhů. Ke slovu přichází neopomenutelný vztah církevního práva a teologie, konkrétně v pojetí Tomáše Akvinského coby hlavní autority pojednávaného období (Tomáš Petráček). Pozornost je věnována vývoji procesu svatořečení v kontextu raně středověké Evropy (Petr Kubín) či vnímání kanonického práva vůdčími ideology utrakvistu (Helena Krmíčková). Vedle prolínání středověkého práva a teologie představuje už tradiční téma vztah státu a církve a jejich vzájemné právní vymezení. Zde se ukazuje jeden z kladů předložené knihy, jímž je nejen tematická, ale i teritoriální pestrost: čtenáři se tu dostane v jednotlivých příspěvcích vzhledu do koexistence instituce království a církve na příkladu jižní Skandinávie v horizontu 10. a 11. století (Frederik Pederson),